

Recuperar la Utopia

Ds, 25/06/2011 per Enric Capó i Puig

[Amb accent](#)

El moviment francès del Maig-68 ens va deixar una frase que ha quedat gravada en la memòria històrica de la nostra generació: “Siguem realistes, demanem l'impossible”, frase de, d'alguna manera, queda reflectida en el moviment de protesta que en les darreres setmanes ha omplert gran nombre de places públiques de l'Estat Espanyol.

A primera vista, la frase és absurda. Com pot ser realista demanar allò que reconeixem que és del tot impossible? Ara bé, mirada de més a prop, ens n'adonarem, que hi ha en ella alguna cosa que connecta amb nosaltres i expressa un concepte que, sense confessar-nos-ho, es troba en la profunditat del nostre ésser i al qual no volem renunciar: el somni d'una societat perfecta. La utopia (allò que no existeix enlloc) forma part de la nostra vida i de la nostra història. Des de La República de Platón a Una Utopia moderna, de H.G.Wells, passant per La Ciutat de Déu de Sant Agustí, la illa Utopia de Tomàs Moro, o La Nueva Atlàntida, de Francis Bacon, tota la nostra literatura està plena de projectes utòpics que es van renovant al llarg dels segles. Només cal que llegim a homes com Saint Simon, del socialisme utòpic, o representants destacats del marxisme o de l'anarquisme, així com les utopies religioses que s'han donat i encara es donen en el nostre context històric, tant cristianes com musulmanes o budistes.

Per a nosaltres els cristians, la utopia més gran i més bella és el concepte del Regne de Déu que Jesús ens va descriure amb tant èmfasi i insistència. Examinant, una a una, les paràboles del Regne i escoltant els seus discursos més profunds, veiem fins a quin punt Jesús va voler que aquest concepte del Regne de Déu arribés a formar part de la nostra vida i informés la nostra esperança. Descobrir el Regne i fer-lo real en la vida de cada dia és el missatge central de l'Evangelí. Jesús ens va ensenyar a demanar la seva realització impossible en l'oració que ens va deixar com a model d'oracions: “Vingui a nosaltres el teu Regne”.

Aquesta oració l'hem repetida tot al llarg de vint segles sense que puguem mostrar fets que demostrin que és possible. Continua essent un objectiu inabastable, però continuem presentant-la a Déu dia rere dia. Renunciar a fer-ho, tant amb el que té d'immanent com de transcendent, seria acceptar a la nostra vida el conformisme i la resignació, la qual cosa està en clara contradicció amb el missatge evangèlic.

La utopia forma part important de la vida del cristià. En la seva “prehistòria” s'hi troben homes com Abraham, que va marxà de la seva terra vers nous horitzons mogut per la crida de Déu; o Moisès, que va treure el poble d'Israel d'Egipte i el va portar vers “una terra que regalimava llet i mel”; o el profeta Isaïes que va tenir la visió d'aquell temps en el que “ningú no serà dolent ni farà mal en tota la

muntanya santa, perquè el país serà ple del coneixement del Senyor, com l'aigua cobreix la conca del mar" (Is 11,9); o els nous cels i la nova terra que Joan "va veure" a la illa de Patmos "on no existirà més la mort, ni dol, ni crits, ni sofriment..." etc. La llista podria ser molt llarga, però no cal allarga-la més, perquè la nostra fe cristiana l'actualitza cada dia a través de l'esperança en el Déu per al que, en paraules de l'àngel a Maria "res no és impossible". (Lc 1,37)

Hi ha una frase del periodista i escriptor uruguaià Eduardo Galeano que ens situa en la interpretació correcta dels somnis humans més bells: *"La utopia està a l'horitzó. M'hi apropo dues passes i ella s'allunya dues passes. Camino deu passes i l'horitzó es desplaça deu passes més enllà: Per molt que camini mai no l'assoliré. Aleshores... Per a què serveix la utopia? Serveix per a això: per a caminar".* I aquesta és la resposta cristiana.

Jesús, el gran somniador del Regne de Déu, ens va ensenyar a somniar sempre el millor, el més elevat, l'impossible i posar la nostra vida al seu servei. Alguns l'hem escoltat i l'hem cregut, malgrat que la seva realització ha estat fins ara impossible. Portem segles parlant de l'amor i continuem odiant-nos els uns als altres; parlant de pau i vivim en la guerra; parlant de justícia i vivim en un món ple de situacions injustes. Es que la nostra lluita ha estat en va? Evidentment que no. L'objectiu continua lluny i inabastable, però hem fet progressos: la guerra té cada dia més enemics; les discriminacions absurdes contra les dones, els homosexuals o els que pertanyen a altres races, van sent poc a poc vençudes; la preocupació per la igualtat d'oportunitats entre les persones humanes, creix. L'objectiu està molt lluny, però seguim caminant. No sé on ho he llegit, potser entre els seguidors del 15M, però és important: "Està permès caure, però està prohibit no aixecar-se". I aquest és el missatge que hem de viure i transmetre.

No sempre encertarem en la nostra elecció de camins. N'hi ha uns que ens assemblen rectes, però no ho són (Pr 14,12), per la qual cosa cal ser cauts, però res no ens ha d'impedir caminar vers la utopia de la fraternitat mundial i és segur que si aquesta futur brillant i utòpic per a la nostra generació inspira l'orientació de la nostra vida, poc a poc es convertirà en present i, malgrat sigui d'una forma molt imperfecte, projectarà llum sobre les nostres tenebres. Pot ser que aleshores descobrirem que, no només al final del túnel de la vida, hi ha llum.

El que no podem fer es traslladar totes les nostres utopies al més enllà. La utopia ha de donar-se en aquesta terra i en aquesta la nostra vida. Desplaçar-la cap en més enllà de la frontera de la mort, es desvirtuar-la. Les utopies que només es refereixen a una altra vida son nocives i ens submergeixen en el sopor del conformisme i la resignació. Marx tenia raó quan parlava de la religió com "l'opi del poble", ja que molt sovint s'ha convertit en un calmant analgèsic que ha portat a les persones religioses a una actitud estèril d'espera en una altra vida, menyspreant la present

Per això, Jesús situa el Regne de Déu en l'horitzó d'aquesta vida: "els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos són guarits". El que distingeix la utopia de Jesús d'altres utopies és que la d'Ell té projecció d'eternitat. I això també ho hem d'afirmar nosaltres. Però, recordem que no tenim dret a somniar en un estat de perfecció en el futur, qualsevol futur, si no lluitem per a fer-lo real en el present. Del futur que esperem -segons la coneguda esperança cristiana- es cal baixar al nostre present, un a un, els seus elements essencials, viure'ls i lluitar per a fer-los presents. Només així tenen la possibilitat, d'acord amb el missatge evangèlic,

d'adquirir el seu caràcter d'eternitat, sigui quin sigui el sentit que donem a aquest concepte.

El moviment 15M ens recorda que hem de recuperar la utopia i convertir-la en la nostra agenda de treball. Qualsevol altra actitud ens submergeix en el pessimisme i ens condemna a la inactivitat.